

תוכן העניינים

ה		פתח דבר
	מדברי נשיא האוניברסיטה העברית בערב העיון לזכרה	מנחם מגידור
יא	של גב' דולה בן-יהודה ויטמן	
	דברי ברכה בטקס חנוכת מרכז אליעזר בן-יהודה לחקר	חנוך גוטפרוינד
יג	תולדות הלשון העברית	
טו	על פעלה של דולה בן-יהודה	משה בר-אשר
1	הארכה פרטונית בעברית ישראלית מדוברת	שמואל בולוצקי
	מילות הסיבה: מודעות המוען ומודעות הנמען לשימוש	רבקה בליבוים
9	בהן	
		אפרים בצלאל
27	משתמעת לשתי פנים: עגונה וערב שבת	הלבני
	פעלים טרנזיטיביים בעברית בעלי שתי צורות השלמה:	רבקה הלוי
31	ישירה ובלתי ישירה עם ב' היחס	
	"נכון" ו"מה": קידוד ניתנות ומפתיעות כסיוע בתהליך	יעל זיו
65	המסר	
	שימושים פרדיקטיביים בצורות המקור הנטוי	אוהד כהן
	"לקטל" בעברית של בית שני: בלשונה של מגילת	
75	אסתר ובלשון מגילות מדבר יהודה	
101	תבנית משפט הקיום כתורמת למשמעות הקיום	רון כוזר
113	כינויים חבורים או פרודים בכתבתו של חיים באר	מלכה מוצ'ניק
	בין לשון לשיח: בעיות מתודולוגיות בסיסיות בתיאור	תניא נוטריוס
125	מערכת הזמנים בלשון השירה המקראית	
139	ה' השאלה ברשימות המסורה המצרפת	יוסף עופר
	מילות יחס שקיומן תלוי בפרשנות: ספקות בזיהוין	שמחה קוגוט
159	במקרא על רקע דו-משמעות מורפולוגית	
	לדמותה של העברית החדשה בראשיתה: עיון	יעל רשף
171	בתפוצתם של מבני הסמיכות בתכתובת המשרדית	
VII		תקצירים באנגלית

דולה בן־יהודה

ט"ז בתמוז תר"ס - ה' בכסלו תשס"ה
(18.11.2004 - 13.7.1900)

מדברי נשיא האוניברסיטה העברית בערב העיון לזכרה של גב' דולה בן-יהודה ויטמן

[...] אם בוחנים את הישגיה של העברית למן תקופת פעילותו של אליעזר בן-יהודה אי אפשר שלא להתפעל מגודל המפעל. יש רואים בהחייאת העברית ובהצלחת מפעלו של בן יהודה אחד מהישגיה המפוארים ביותר של הציונות. שָׁעַם שלם חזר לדבר בלשון הקדומים שלו לאחר הפסקה של כאלף ושבע מאות שנה, זה דבר שאין לו אח ורע בתולדות האומות.

אבל נשמעת היום גם טרוניה שהעברית נמצאת בנסיגה אל מול הלעז, אל מול השיטפון של האנגלית.

מבלי להיכנס לעומק הבעיה הזאת, אם בוחנים את מידת הלעז בתוך העברית אפשר לראות באופן מובהק שדווקא בז'רגון המדעי, בלשון הדין האקדמי, משולבת כמות גדולה, גדולה מדיי לטעמי, של לעזים. אינני מדבר על דיונים המתקיימים כולם באנגלית – שזאת סוגיה בפני עצמה – אלא על השיבוץ של לעזים בתוך העברית. אנחנו כאוניברסיטה ששָׁמָּה הרשמי כולל מעיקרו את התואר "עברית", האוניברסיטה העברית, איננו יכולים להתעלם מן התופעה הזאת.

הדבר המפתיע הוא שבתחומי חיים אחרים, שהם הרבה יותר עממיים, העברית זכתה בניצחון מוחץ מאין-כמוהו.

בתחום הכדורגל בנעורינו, אנחנו עדיין בעטנו בעיטת "פנדל" ו"אוף סייד". כבר עבר הרבה זמן מאז ששיחקתי כדורגל, אבל היום אתה שומע בלשון הדיבור במגרשים, כמובן, "שופט קו", "בלם", "בעיטת עונשין" ו"בעיטת אחד עשר מטר" ועוד. כאן העברית ניצחה ניצחה ניצחה מוחלט.

באוניברסיטה – עדיין לא. אני רק אסיר תודה על דבר אחד: שלפחות נשיא האוניברסיטה, שבעשר השנים הראשונות לקיומה של האוניברסיטה היה מכונה, רחמנא ליצלן, "קנצלר" – התואר הזה השתנה. בשנת 1935 התואר הזה הפך להיות "נשיא". אני אסיר תודה – ואני בטוח שפרופ' גוטפרינד מצטרף אליי בכך – שאנחנו לא נבחרנו "קנצלרים" אלא "נשיאים".

דיברתי על המפעל המפואר של תחייתה של הלשון העברית. ברור שהמפעל הזה לא היה יכול להצליח לולא היו לשפה העברית רבדים עמוקים של חיים קודמים, של ספרות ושל מקורות. ויש חשיבות עצומה שרבדים אלה הם חלק מַתְּקָר תחייתה של

השפה וחלק מפנייתה לעתיד לבנות את הגשרים המרתקים והמעניינים מאין-כמוהם בין השפה החיה, שפת הדיבור, לבין אותם המקורות. וזהו בדיוק הכיוון של חקר הלשון העברית כפי שהוא מתבצע באוניברסיטה העברית. זהו בדיוק הנושא שיעמוד במרכז המחקר על שם אליעזר בן-יהודה שנוסד בזכות נדיבותה של דולה בן-יהודה-ויטמן ובעלה המנוח. ואני בטוח שהמפעל הזה יהיה מפעל של הנצחה ראוי מאין-כמוהו לאליעזר בן-יהודה, לדולה בן-יהודה, ולכל המפעל של תחיית הלשון העברית.

שוב אנחנו אסירי תודה לדולה. אנחנו נזכור אותה באהבה ובהוקרה. ואני מצפה בהחלט מהחוקרים, מהתלמידים, ומהציבור הרחב, שיגדיל תורה ויאדיר במרכז לחקר הלשון על שם אליעזר בן-יהודה.